

B&W-nota

programma : 7: Cultuur inclusief RO
werkdoel : 1222 - Archeologie
onderwerp : Actualisatie archeologiebeleid

advies :
De raad voor te stellen het archeologiebeleid 'Archeologische monumentenzorg in de gemeente Winterswijk' en de bijbehorende uitvoeringsagenda vast te stellen.

besluit : - zie pagina 3

behandeld door: K. Meinderts team: Mens collegiaal overleg gepleegd met: L. Roeterink, J.P. Potman team: Omgeving, Ruimtelijke Ontwikkeling, Control/Financieel beleid manager: L. Roeterink	openbaarheid: ☐ niet openbaar ☐ openbaar (met uitgestelde publicatie) ☒ openbaar (directe publicatie) kritische termijn voor besluitvorming: ☐ nee ☒ ja, vanwege: samenloop besluitvorming in Oost Gelre
financiële consequenties: ☐ Nee ☐ Ja, gedekt in de begroting ☒ Ja, niet gedekt in de begroting, dekking via: tweede financiële rapportage 2020 en meerjarenbegroting 2021-2024 ☐ Ja, anders: _____	portefeuillehouder: H.J. Tannemaat
is / wordt opgenomen op de termijnagenda? ☒ Nee ☐ Ja, jaar: _____ kwartaal: _____ ☐ Ja, kwartaal nog niet bepaald	naar gemeenteraad: ☐ nee ☐ ja, ter informatie ☒ ja, ter besluitvorming (via raadscommissie)
aanvrager is op grond van artikel 4:7 van de Algemene wet bestuursrecht geïnformeerd over het (gedeeltelijk) negatieve advies: ☐ ja ☐ nee ☒ n.v.t.	communicatie via: ☒ persbericht ☐ anders, nl. _____ ☐ n.v.t.
de geadresseerde en evt. andere belanghebbenden die naar verwachting bedenkingen hebben tegen het advies zijn op grond van artikel 4:8 van de Algemene wet bestuursrecht gehoord: ☐ ja ☐ nee ☒ n.v.t.	

bijlagen:

1. BenW-besluit 4 februari 2020
 2. Rapport 'Archeologische monumentenzorg in de gemeente Winterswijk' (RAAP-rapport 3146)
 3. Uitvoeringsagenda 2020-2023
 4. Offerte Onderzoek pottenbakkersafval
 5. Toelichting op voorstel voor selectie en waardering van potentiële gemeentelijke archeologische monumenten
 6. Ambtshalve gewijzigde archeologische waarden- en verwachtingenkaart
 7. Ambtshalve gewijzigde archeologische beleidskaart
 8. Advies van Adviescommissie Cultuurhistorie d.d. 23 april 2020
 9. Advies van Adviescommissie Cultuurhistorie d.d. 29 februari 2020
 10. Raadsvoorstel
 11. Concept-raadsbesluit
 12. Persbericht
-

besluit

onderwerp: Actualisatie archeologiebeleid

behandeld door: K. Meinderts

datum besluit door college B&W: 10 maart 2020

besluit:

De raad voorstellen het archeologiebeleid 'Archeologische monumentenzorg in de gemeente Winterswijk' en de bijbehorende uitvoeringsagenda vast te stellen.

overwegingen college indien besluit afwijkend is van het ambtelijk advies:

paraaf secretaris:	
---------------------------	--

B&W-nota

inleiding:

Op 4 februari 2020 hebt u ingestemd met het ontwerparcheologiebeleid en de bijbehorende uitvoeringsagenda en besloten dit ter inzage te leggen voor reacties.

Op dezelfde datum is in de gemeente Oost Gelre het op elkaar afgestemde gewijzigde archeologiebeleid vastgesteld.

In deze nota wordt u voorgesteld het archeologiebeleid voor besluitvorming aan de raad voor te leggen.

Per 1 juli 2016 is de Erfgoedwet in werking getreden waarmee de Monumentenwet 1988 is komen te vervallen. In artikel 9.1 van de Erfgoedwet wordt echter aangegeven dat tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet (2021) enkele (delen van) de Monumentenwet 1988 nog van kracht blijven. Daarnaast is de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro) per 1 juli 2008 ingegaan. Gemeenten dienen bij de vaststelling van een bestemmingsplan of beheersverordening als bedoeld in artikel 3.1 en 3.38 Wro altijd rekening te houden met in de grond aanwezige dan wel te verwachten archeologische waarden. Deze bestemmingsplanverplichting brengt met zich mee dat gemeenten het kader moeten stellen voor de archeologische monumentenzorg. Zij hebben dus een kerntaak in de uitvoering van de archeologische monumentenzorg.

In het Coalitieakkoord 2019-2022 'Winterswijk wint! Duurzaam en daadkrachtig d'ran' (Programma 7: Cultuur inclusief RO) staat het volgende vermeld:

'Ons cultureel en immaterieel erfgoed is van groot belang voor ons historisch besef en onze gezamenlijke identiteit. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat cultuur en erfgoed een belangrijke bijdrage leveren aan de economie en de maatschappij. Erfgoed is van belang voor het toerisme en voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven en bewoners. Dit is één van de aandachtspunten in de komende periode. Deze uitdaging willen we niet alleen aangaan maar samen met de streek. Om meer daadkracht te krijgen zijn we de samenwerking aangegaan met de gemeenten Oost Gelre en Aalten.'

Als ambitie staat vermeld: We blijven actief inzetten op behoud van cultuurhistorisch erfgoed.

Zie ook de paragraaf 'relatie met andere besluitvorming / andere projecten'.

In deze nota stellen wij voor hoe de gemeente haar verantwoordelijkheid kan nemen voor archeologische resten in de gemeente.

De gemeenten Winterswijk en Oost Gelre hebben de actualisatie van het archeologiebeleid gezamenlijk voorbereid en de beleidskeuzen zoveel mogelijk op elkaar afgestemd. Vanuit ons 'Wi-j doet 't samen'-beleid (gezamenlijk erfgoedbeleid gemeenten Aalten, Oost Gelre en Winterswijk) heeft de gemeente Aalten aangegeven nog te beschikken over actueel archeologiebeleid en nu nog geen aanpassingen te doen.

Sinds 2010 heeft de gemeente Winterswijk (gemeente Oost Gelre sinds 2008) beleid voor de omgang met archeologische waarden. In dat beleid is onder andere vastgelegd wanneer bij bouw of andere bodemingrepen een archeologisch onderzoek moet worden uitgevoerd. Nu we negen jaar met dit beleid hebben gewerkt, is het tijd voor een evaluatie en aanpassing van het beleid op basis van de opgedane ervaringen.

In opdracht van de gemeenten Oost Gelre en Winterswijk heeft RAAP een actualisatie doorgevoerd van de bestaande archeologische waarden- en verwachtingenkaart en archeologische beleidskaart.

De evaluatie heeft geleid tot een beleidsvoorstel, dat gericht is op:

- o Zorgvuldige omgang met archeologische waarden;
- o Verruiming van de vrijstellingsregeling voor archeologisch onderzoek;
- o Benutting van archeologisch erfgoed, vastgelegd in een uitvoeringsagenda.

advies:

De raad voor te stellen het archeologiebeleid 'Archeologische monumentenzorg in de gemeente Winterswijk' en de bijbehorende uitvoeringsagenda vast te stellen.

argumenten/onderbouwing:

Het beleid voor archeologisch erfgoed is aangepast: minder onderzoek, meer aandacht voor kansrijke plekken
Belangrijkste wijzigingen t.o.v. het vigerend beleid:

A. De archeologische waarden- en verwachtingenkaart is aangepast:

- De verwachtingswaarden doen nu een uitspraak over zowel de verwachte dichtheid aan archeologische resten (zeer hoog, hoog, middelhoog of laag) als de verwachte conservering.
- Er zijn nieuwe buffers toegevoegd rond een aantal historisch gezien belangrijke terreinen, waarvan het op basis van historisch onderzoek zeer aannemelijk is dat zich hier archeologische en/of bouwhistorische resten bevinden of hebben bevonden. Het gaat vooral om historische nederzittingslocaties: historische erven of historische dorpskernen. Voor deze archeologisch kansrijke gebieden is een nieuwe verwachtingseenheid aan de verwachtingslaag toegevoegd.
- De contouren van de historische kern van Winterswijk zijn op basis van voortschrijdend inzicht aangepast.
- De buffers rondom de historische nederzittingslocaties zijn aangepast volgens het gehanteerde model voor de Achterhoek (200 m rond middeleeuwse erven, 50 m rond nieuwtijdse erven en meer plaatsvast objecten).

B. De archeologische beleidskaart is aangepast.

Op de beleidskaart staat kort aangegeven wat het beleid is ten aanzien van onderzoeksverplichtingen. De meeste oppervlaktecriteria worden opgetrokken en daarmee wordt de vrijstellingsregeling verruimd. De belangrijkste wijzigingen zijn:

Archeologisch waardevolle gebieden (terreinen met archeologische waarden):

- Voor gemeentelijke archeologische monumenten is een nieuwe categorie toegevoegd.
Voorlopig heeft dit geen consequenties. We hebben op dit moment geen gemeentelijke archeologische monumenten.
- De middeleeuwse kern van Winterswijk: Het oppervlaktecriterium gaat van 50 naar 30 m².
In de praktijk zal dit weinig consequenties hebben, omdat er in de middeleeuwse kern nauwelijks bodemingrepen zijn met een oppervlakte kleiner dan 30 m².
- Historische boerderijlocaties (ouder dan 1450): Nu een buffer met straal van 100 m met een oppervlaktecriterium van 50 m². Dat wordt een buffer met een straal van 200 m: van 0 tot 50 m blijft het oppervlaktecriterium 50 m²; voor de rest van de buffer wordt het oppervlaktecriterium 250 m².
Dit betekent dat er bij bodemingrepen van 50 tot 250 m² minder snel een onderzoek gevraagd wordt; voor bodemingrepen groter dan 250 m² is in sommige gevallen sneller een onderzoek nodig.

Archeologische waardevolle verwachtingsgebieden:

- Gebieden met een hoge archeologische verwachting: Van 100 naar 250 m².
Er wordt pas een onderzoek verlangd als de bodemingreep groter is dan 250 m².
- Gebieden met een middelhoge archeologische verwachting: Van 100 naar 1000 m².
Er wordt pas een onderzoek verlangd als de bodemingreep groter is dan 1000 m².
- Gebieden met een lage archeologische verwachting: Van 2500 naar 5000 m².
Er wordt pas een onderzoek verlangd als de bodemingreep groter is dan 5000 m².

De uitvoeringsagenda is vooral gericht op het bereiken van een breed publiek

In de uitvoeringsagenda doen we een voorstel voor het oppakken van een aantal projecten in de komende jaren. De archeologische monumentenzorg is vooral gericht op het doen van onderzoek op plekken waar dat zinvol wordt gevonden. Dat levert interessante informatie op, maar die wordt zelden gedeeld met een breed publiek en de toeristisch-recreatieve mogelijkheden worden onvoldoende benut. De uitvoeringsagenda is daarom vooral gericht op publieksbereik en benutting van de verworven kennis. Veel archeologische objecten gaan pas 'leven' wanneer zij voorzien worden van goede en begrijpelijke informatie over de aard, ouderdom

en landschappelijke context van het object. Dit kan gedaan worden door het plaatsen van informatieborden, door middel van folders of het uitgeven van een boek gericht op een meer algemeen publiek. Zo kan archeologie een bijdrage leveren aan de belevingswaarde van het gebied, ook voor de bewoners/gebruikers.

Het ontwerpbeleid en de uitvoeringsagenda hebben ter inzage gelegen voor reacties

In de periode van terinzagelegging van het ontwerpbeleid met uitvoeringsagenda zijn geen reacties binnengekomen. In de informatieavond op 10 februari zijn geen zaken naar voren gekomen, die tot wijziging van het voorgestelde beleid leiden.

Ambtshalve zijn enkele omissies/foutjes in de archeologische waarden- en verwachtingenkaart en de archeologische beleidskaart hersteld. Het gaat om enkele ontbrekende vindplaatslocaties (locaties waar archeologische waarden) zijn aangetroffen en een grenscorrectie van het middeleeuwse Winterswijk. De gecorrigeerde kaartbladen zijn opgenomen in de bijlage.

betrokkenenparagraaf:

Het voorgestelde beleid met uitvoeringsagenda heeft van 5 februari t/m 25 februari ter visie gelegen voor het indienen van inspraakreacties. Er zijn geen reacties binnengekomen.

Op de informatiebijeenkomst op 10 februari zijn geen reacties naar voren gekomen die aanleiding geven tot wijziging van het voorgestelde beleid.

In Oost Gelre zijn evenmin reacties binnengekomen.

advisering externe adviesorganen/belangenorganisaties:

De Adviescommissie Cultuurhistorie heeft op 23 april 2019 positief geadviseerd. Zij ondersteunt het voorgestelde beleid en geeft aan wel enigszins bevreesd te zijn voor de voorgestelde verruiming van de oppervlaktecriteria voor met name de gebieden met een middelhoge en lage archeologische verwachting waardoor mogelijk archeologische waarden verloren gaan. De commissie waardeert dat het beleid zich niet beperkt tot vaststelling van aangepaste oppervlaktecriteria, maar zich ook richt op draagvlakvergroting, publieksbereik en aandacht voor archeologische waarden op vrijgegeven terreinen.

In een aanvullend advies op 29 februari 2020 (bijlage 3) uit de adviescommissie haar zorgen over de feitelijke werking van de wettelijke meldplicht bij het aantreffen van archeologische resten/sporen op vrijgegeven terreinen. Zij doet het voorstel om het doen van dergelijke meldingen op een of andere manier te belonen. Deze suggestie wordt bij de eerstkomende beleidsevaluatie (begin volgend jaar) meegenomen.

scenario's (indien gewenst/mogelijk):

N.v.t.

financiële paragraaf incl. financiële risico's:

In het uitvoeringsprogramma zijn activiteiten opgenomen die in de komende jaren zullen worden uitgevoerd. Voor de realisatie van deze activiteiten zijn financiële middelen benodigd.

Gezien de ambities in het coalitieprogramma, de Atlas omgevingskwaliteit die in 2020 wordt opgeleverd en de herinrichtingsplannen voor het centrum van Winterswijk, willen we in 2020 een start maken met de uitvoeringsagenda. Na instemming van de raad zal het benodigde bedrag van € 14.500 voor 2020 in de tweede financiële prognose worden meegenomen. De bedragen voor de jaren 2021 tot en met 2023 worden meegenomen bij het opstellen van de komende meerjarenbegroting 2021-2024 voor een integrale afweging.

overige risico's:

De oppervlaktecriteria voor de zones met een hoge, middelhoge en lage archeologische verwachting worden aanmerkelijk verruimd. Dat betekent dat de kans op het aantreffen van archeologische vondsten op vrijgegeven terreinen bij sloop-, bouw en/of graafwerkzaamheden groter wordt. Voor het aantreffen van dergelijke archeologische resten of sporen bestaat een wettelijke meldingsplicht (conform artikel 5.10 van de

Erfgoedwet). Mocht er dan alsnog een archeologisch onderzoek noodzakelijk zijn, dan zijn de kosten voor de gemeente Winterswijk. Een zinvolle inschatting van het risico is niet mogelijk.

aspecten duurzaamheid:

Het archeologiebeleid is erop gericht zorgvuldig om te gaan met ons archeologisch erfgoed en tegelijkertijd de onderzoeksplicht zoveel mogelijk te beperken.

vervolgprocedure en planning:

De gemeenten Oost Gelre en Winterswijk hebben de besluitvormingsprocedures op elkaar afgestemd.

Voor Winterswijk is de planning als volgt:

Behandeling in raadscommissie	9 april 2020
Behandeling in de raad	23 april 2020
Uitvoering deelprojecten uitvoeringsagenda	2020 t/m 2023

Vaststelling van het beleid betekent nog niet dat de nieuwe oppervlaktecriteria formeel van kracht worden. Daarvoor is het nodig dat de nieuwe criteria opgenomen worden in onze bestemmingsplannen. Het voornemen bestaat om in 2020 een paraplubestemmingsplan te maken, waarmee de nieuwe criteria in werking zullen treden.

Om 'overbodig' onderzoek in de periode tussen definitieve beleidsvaststelling en aangepaste bestemmingsplannen te voorkomen, worden de nieuwe criteria na besluitvorming en vooruitlopend op de bestemmingsplanaanpassing alvast toegepast voor zover die voorzien in een verruiming van de vrijstellingsregeling

relatie met andere besluitvorming/andere projecten:

De archeologische beleidskaart dient als afwegingsinstrument (onderlegger) bij processen in de ruimtelijke ordening en wordt uiteindelijk juridisch-planologisch verankerd in de Kwaliteitsatlas van de Omgevingsvisie Buitengebied en omgevingsplannen.

Waar mogelijk wordt gestreefd naar benutting van het archeologisch erfgoed voor de vrijetijdseconomie (bijv. landweren, ensembles, verhalen).

integriteitstoets:

N.v.t.

overige opmerkingen:

N.v.t.
